

Sygn. akt: X U 516/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu
w składzie:

Przewodniczący: SSR Agnieszka Chlipała - Koziol

Protokolant: Ewelina Grzeškowiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 listopada 2016 r. we W.

sprawy z odwołania wnioskodawcy **M. S.**

od decyzji strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

z dnia 10.06.2014 r. znak: (...)

o zasiłek chorobowy i macierzyński

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 10.06.2014 r. (znak: (...)) o tyle, że uchyla nałożony na wnioskodawczynię M. S. obowiązek zwrotu odsetek w kwocie 12.314,86 zł, zaś w pozostałym zakresie odwołanie oddala;

II. znosi wzajemnie koszty procesu między stronami;

III. orzeka, że koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Ubezpieczona M. S. wniosła odwołanie od decyzji organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., z 10 czerwca 2014 r. znak (...): (1) odmawiającej ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 09.04.2011 r. do 10.07.2011 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 11.07.2011 r. do 11.12.2011 r.; (2) zobowiązującej ubezpieczoną do zwrotu nienależnego świadczenia na fundusz chorobowy w kwocie 13.375,26 zł oraz zasiłku macierzyńskiego w kwocie 22.148,28 zł wraz z należnymi odsetkami w wysokości 12.314,86 zł, łącznie 47.838,40 zł, i domagała się jej zmiany w całości.

Uzasadniając odwołanie ubezpieczona podniosła, że od dnia 1 stycznia 2011 r. pozostawała w umownym stosunku pracy ze spółką (...) sp. z o.o. z siedzibą we W., podlegając jako pracownik spółki między innymi obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu. Do dnia 13 stycznia 2011 r., jako współniczce, przysługiwało jej prawo do stu udziałów w spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą we W.. Wtedy to bowiem sprzedała jeden udział w spółce (...).

W dniu (...) r. wnioskodawczyni urodziła syna. Organ rentowy, bez szczegółowego uzasadnienia, powołując się jedynie na decyzję z 16 maja 2014 r. wydaną w innej sprawie, w której nie była ona stroną, i która nie została jej nigdy doręczona uznał, że nie podlega ona jako płatnik składek w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą we W. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, od 1 stycznia 2011 r., a w konsekwencji nie przysługiwało jej prawo do zasiłku chorobowego oraz macierzyńskiego.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy ograniczył się tylko do zacytowania przepisów ustawy nie wyjaśniając jednak podstaw faktycznych przyjętego stanowiska. W ocenie ubezpieczonej, wszystkie powołane podstawy zwrotu świadczenia wymagają ustalenia posiadania przez osobę je przyjmującą świadomości „nienależności” świadczenia. Tego jednak organ rentowy nie wykazał i nawet nie starał się wykazać.

Ubezpieczona podniosła, że w czasie pobierania świadczenia – jako pracownik spółki (...) sp. z o.o. z siedzibą we W. – funkcjonowała w uzasadnionym przeświadczeniu, że jest uprawniona do ich pobierania, bowiem uprzednio objęta została obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym.

Niezależnie od powyższego, organ rentowy niezasadnie i z naruszeniem przepisów, naliczył wnioskodawczyni odsetki w łącznej kwocie 12.314,86 zł, za okres od 10 czerwca 2014 r., mimo że na gruncie przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma podstaw do naliczenia odsetek przed stwierdzeniem obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia i wezwaniem do jego zwrotu (k. 3-7).

Odpowiadając na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie z uwagi na brak podstaw prawnych do jego uwzględnienia.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy zarzucił, że ubezpieczona złożyła roszczenie o wypłatę zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego z tytułu zatrudnienia a podstawie umowy o pracę od 1 stycznia 2011 r. w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą we W..

Na podstawie przedstawionych dokumentów organ rentowy dokonał wypłaty zasiłku chorobowego i macierzyńskiego. Ponadto wszczęto postępowanie kontrolne w celu sprawdzenia zasadności zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego w firmie (...) sp. z o.o. z siedzibą we W.. Wynikiem przeprowadzonego postępowania była decyzja z 16 maja 2014 r. nr (...) - (...) zgodnie z którą jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą we W. ubezpieczona nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 stycznia 2011 r. Przedmiotowa decyzja zawiera szczegółowe uzasadnienie faktyczne i prawne. Ubezpieczona nie złożyła odwołania od wskazanej decyzji, która stała się prawomocna. Wbrew twierdzeniom ubezpieczonej, odebrała ona wskazaną decyzję, co zostało potwierdzone przez nią podpisem na zwrotnym potwierdzeniu nadania.

Jak wynika z uzasadnienia w/w decyzji, z danych zawartych w KRS-ie wynika, iż od dnia 15 grudnia 2010 r. ubezpieczona pozostaje jedynym współnikiem spółki, a w okresie od 15 grudnia 2010 r. do 18 sierpnia 2011 r. pełniła funkcję prezesa zarządu. Dopiero do odwołania została przedłożona umowa zbycia 1 udziału, która zdaniem organu rentowego nie ma jednak wpływu na zaskarżoną niniejszym odwołaniem decyzję. Jedyny lub niemal jedyny współnik spółki z o.o. nie podlega bowiem pracownicemu ubezpieczeniu społecznemu.

Jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.). Okoliczność, że zgłoszenia danej osoby do ubezpieczeń społecznych dokonuje rzekomy pracodawca, nie oznacza, że rzekomy pracownik, wnioskując o świadczenia z ubezpieczeń społecznych, z powołaniem się na objęcie go takimi ubezpieczeniami w związku z zawarciem umowy o pracę, nie wprowadza świadomie w błąd organu rentowego w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 2 u.s.u.s.

Organ rentowy zarzucił, że odsetki zostały naliczone zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zgodnie z którym, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11 (k. 11-12).

Sąd Rejonowy zważył co następuje.

Ubezpieczona M. S. od 15 grudnia 2010 r. posiadała 100 (jednocześnie stanowiących 100%) udziałów w spółce (...) sp. z o.o. z siedzibą we W.. W okresie od 15 grudnia 2010 r. do 18 sierpnia 2011 r. pełniła funkcję prezesa zarządu spółki.

W dniu 13 stycznia 2011 r. ubezpieczona sprzedała J. S. 1 ze 100 udziałów w spółce.

W okresie od 9 kwietnia 2011 r. do 10 lipca 2011 r. ubezpieczona pobrała zasiłek chorobowy w łącznej kwocie 13.375,26 zł.

W dniu (...) r. ubezpieczona urodziła syna.

W okresie od 11 lipca 2011 r. do 11 grudnia 2011 r. ubezpieczona pobrała zasiłek macierzyński w łącznej kwocie 22.148,28 zł.

Decyzją nr (...) z 16 maja 2014 r. organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą we W., nie podlega od 1.01.2011 r. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowym, wypadkowemu.

Decyzja została odebrana przez ubezpieczoną w dniu 21 maja 2014 r.

Pismem z 21 października 2014 r. ubezpieczona złożyła odwołanie od decyzji organu rentowego z 16 maja 2014 r. nr (...) - (...).

Prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 9 lutego 2015 r., sygn. akt VIII U 2326/14, odwołanie ubezpieczonej zostało odrzucone.

Decyzją z 10 czerwca 2014 r., znak (...) organ rentowy na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 1 ust. 1, art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 09.04.2011 r. do 10.07.2011 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 11.07.2011 r. do 11.12.2011 r.

Ponadto, w związku z pobraniem nienależnego zasiłku chorobowego za okres od 09.04.2011 r. do 10.07.2011 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 11.07.2011 r. do 11.12.2011 r., na podstawie art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w zw. z art. 1 ust. 1, art. 29 ust. 1 pkt 1 oraz art. 66 ust. 2 i 3 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zobowiązał ubezpieczoną do zwrotu na fundusz chorobowy nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 13.375,26 zł oraz zasiłku macierzyńskiego w kwocie 22.148,28 zł wraz z odsetkami w wysokości 12.314,86 zł łącznie – 47.838,40 zł.

Dowody:

- Okoliczności bezsporne, a nadto kserokopia potwierdzenia odbioru – karta 13-v. 13.

Sąd Rejonowy zważył co następuje.

Odwołanie podlegało uwzględnieniu jedynie w części.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 376 ze zm.), zw. dalej ustawą zasiłkową, świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą przysługują osobom objętym ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa określonym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121, z późn. zm.), zwanym dalej "ubezpieczonymi".

Bezsporne w sprawie było, że organ rentowy decyzją z 16 maja 2014 r. nr (...) - (...) stwierdził, że ubezpieczona jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. z siedzibą we W., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom:

emerytalnemu, rentowym, chorobowym, wypadkowemu. Odwołanie ubezpieczonej od powyższej decyzji zostało prawomocnie odrzucone przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z 9 lutego 2015 r., sygn. akt VIII U 2326/14.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r. (I UK 173/07), sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c. ani nie podważyła jej skuteczności w inny, prawem przewidziany, sposób.

Jak wskazano w ostatecznej decyzji ZUS – wnioskodawczyni od 1 stycznia 2011 r. nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowym, wypadkowemu z tytułu zatrudnienia w firmie (...) sp. z o.o. we W.. W myśl art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Zasiłek macierzyński przysługuje zaś ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego m.in. urodziła dziecko (art. 29 w/w ustawy). Nie budzi wątpliwości Sądu, że niezdolność do pracy wnioskodawczyni w okresie od dnia 9.04.2011 r., nie była niezdolnością do pracy z powodu choroby powstałą w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, skoro począwszy od dnia 1.01.2011 r. wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniom społecznym. Ubezpieczona nie urodziła również dziecka w okresie ubezpieczenia chorobowego. W konsekwencji nie było podstaw do wypłaty na rzecz wnioskodawczyni spornych zasiłków chorobowego i macierzyńskiego.

Podkreślenia jednocześnie wymaga, że materiał dowodowy w całości potwierdził trafność stanowiska organu rentowego o braku podstaw do objęcia wnioskodawczyni ubezpieczeniem chorobowym jako pracownika u płatnika składek (...) sp. z o.o. we W.. Wnioskodawczyni była początkowo jedynym (...) sp. z o.o. we W. (posiadała 100 udziałów stanowiących 100% udziałów), a następnie, po zbyciu 1 udziału na rzecz matki, pozostawała „niemal jedynym” współnikiem spółki (posiadała 99/100 udziałów). W tej sytuacji, zgodnie z aktualnym stanowiskiem wyrażonym w orzecznictwie, status wnioskodawczyni jako pracownika został wchłonięty przez jej status właściciela kapitału, czyli pracodawcy. Ponadto z uwagi na okoliczność, że 1 udział w spółce został sprzedany matce ubezpieczonej, udział drugiego współnika w spółce należało uznać za pozorny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2011 r., sygn. akt I UK 8/11 z uzasadnieniem – publ. baza orzeczeń SN).

W ocenie Sądu zaskarżona decyzja podlegała jednak zmianie w zakresie, w jakim organ rentowy nakazał wnioskodawczyni zwrot odsetek od pobranych nienależnie zasiłków chorobowego i macierzyńskiego.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11 (zgodnie z którym jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek). Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Zważywszy, że wnioskodawczyni pobierała zasiłek chorobowy, a następnie macierzyński w sytuacji niepodlegania w chwili powstania niezdolności do pracy ubezpieczeniu chorobowemu, świadczenie to uznać należy za nienależnie pobrane, i jako takie podlegające obowiązkowi zwrotu. Tym samym zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 10.06.2014 r. odpowiadała prawu w części dotyczącej nałożenia na wnioskodawczynię zobowiązania do zwrotu

nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i macierzyńskiego w kwocie odpowiadającej wartości pobranych zasiłków.

Nie znajduje natomiast uzasadnienia na gruncie przepisów prawa i utrwalonych poglądów judykatury stanowisko organu rentowego co do sposobu naliczania odsetek od świadczenia nienależnie pobranego.

W wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. (sygn. akt I UK 210/09, LEX nr 585713) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że odesłanie do zasad prawa cywilnego w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie dotyczy określenia terminu, od którego dłużnik pobierający nienależnie świadczenie z ubezpieczenia społecznego spóźnia się z jego zwrotem. Nie jest to materia zasad prawa cywilnego, lecz prawa ubezpieczeń społecznych. Określenia terminu, od którego należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a nie w prawie cywilnym.

Rozwinięcie powyższego stanowiska Sądu Najwyższego nastąpiło w licznych orzeczeniach sądów apelacyjnych, zajmujących się materią przedmiotowego zagadnienia. I tak w wyroku z dnia 18 października 2013 r. (sygn. akt III AUa 229/13, LEX nr 1391864) Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał, że żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego – art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek.

W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 21 marca 2013 r. (sygn. akt III AUa 1311/12), wskazując, że dopiero od dnia następnego po dacie doręczenia ubezpieczonemu decyzji należy liczyć stan opóźnienia w zwrocie organowi nienależnie pobranych świadczeń (...) Tym samym brak było podstaw do obciążania wnioskodawcy odsetkami za okres sprzed wydania decyzji, jak to uczynił organ rentowy w jej treści.

W wyroku z dnia 28 stycznia 2016 r. (sygn. akt III AUa 736/15, LEX nr 2025563) Sąd Apelacyjny w Poznaniu podkreślił, iż Nie można utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 u.s.u.s. i art. 138 u.e.r.f.u.s., uważane za nienależne, podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Zatem organ rentowy powinien naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranego świadczenia od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu takiego świadczenia, gdyż dopiero od tej daty osoba taka pozostaje w zwłoce ze spełnieniem świadczenia.

Uwzględniając powyższe należy, w ocenie Sądu, uznać za nietrafne stanowisko organu rentowego, zgodnie z którym stosując ogólne zasady prawa cywilnego, zasadnym jest żądanie od odwołującego zwrotu odsetek za okres od dnia następnego po dniu wypłaty świadczenia do dnia wydania decyzji.

Stan faktyczny w sprawie był bezsporny, potwierdzony dodatkowo dowodami z dokumentów niekwestionowanych przez strony i niebudzących żadnych wątpliwości, które zostały sporządzone w przewidzianej formie, a ich autentyczność, nie została skutecznie zakwestionowana przez strony w toku postępowania.

Sąd oddalił wniosek dowodowy pełnomocnika ubezpieczonej o zobowiązanie do nadesłania akt osobowych ubezpieczonej, ze względu na zbędność jego przeprowadzenia w świetle bezspornych okoliczności stanu faktycznego w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd na mocy przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w części w ten sposób, że uchylił nałożony na ubezpieczoną obowiązek zwrotu odsetek w kwocie 12.314,86 zł, w pozostałym zaś zakresie odwołanie oddalił.

Orzeczenie o kosztach jak w punkcie II sentencji wyroku znajduje podstawę w treści art. 100 zd. pierwsze k.p.c. Za wzajemnym zniesieniem kosztów przemawia fakt, że odwołanie zostało uwzględnione w części, zaś różnica w wysokości kosztów każdej ze stron jest nieznaczna.

W punkcie III sentencji wyroku nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postaci opłaty od pozwu, Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 w zw. z art. 36 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm.) obciążył Skarb Państwa, gdyż strony postępowania zwolnione były od obowiązku ich poniesienia z mocy art. 94 i art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.